

**O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim, fan va
innovatsiyalar vazirligi
Guliston davlat universiteti**

САМАРСКИЙ
ПОЛИТЕХ
Самарский политехнический университет

**“SIRDARYO VILOYATINI INNOVATSION
HUDUDGA
AYLANTIRISH: MUAMMO, YECHIM VA
XALQARO TAJRIBA”**

**mavzusidagi xalqaro forsayt formatidagi
ilmiy-amaliy anjuman ishtirokchisi**

**“TRANSFORMING SIRDARYA REGION INTO
INNOVATION REGION:
PROBLEM, SOLUTION AND INTERNATIONAL
EXPERIENCE”**

**participant of the scientific-practical conference
in the format of the international website**

Guliston-2023

**O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim, fan va
innovatsiyalar vazirligi
Guliston davlat universiteti**

**“SIRDARYO VILOYATINI INNOVATION
REGION
TRANSFORMING: MUAMMO, YECHIM VA
XALQARO TAJRIBA”**

**mavzusidagi xalqaro forsayt formatidagi
ilmiy-amaliy anjuman ishtirokchisi**

**“TRANSFORMING SIRDARYA REGION INTO
INNOVATION REGION:
PROBLEM, SOLUTION AND INTERNATIONAL
EXPERIENCE”**

**participant of the scientific-practical conference
in the format of the international website**

КонсультантПлюс www.consultant.ru – пункт 24.

6. МСФО (IAS) 20 «Учет государственных субсидий и раскрытие информации о государственной помощи». Приказ МФ РФ от 28.12.2015 г. № 217н. – КонсультантПлюс www.consultant.ru – пункт 24.

7. МСФО (IFRS) 15 «Выручка по договорам с покупателями». Приказ МФ РФ от 27.06.2016 г. № 98н. – КонсультантПлюс www.consultant.ru – пункт 35-37.

QISHLOQ XO‘JALIGINI DAVLAT TOMONIDAN QO‘LLAB-QUVVATLASH – XORIY TAJIRIBASI

Matrasulov Baxodir Erbutayevich

Guliston davlat universiteti “Buxgalteriya hisobi va moliya” kafedrası katta o‘qituvchisi

Abstrakt: Qishloq xo‘jaligi tartibga solish nuqtai nazaridan xalqaro savdodagi eng murakkab, ammo jahon iqtisodiyotidagi eng muhim sohadir. Aynan shu narsa mamlakatlar aholisini oziq-ovqat bilan ta‘minlaydi va har bir milliy iqtisodiyotning ajralmas qismi hisoblanadi. Shu munosabat bilan davlatlar o‘zlarining qishloq xo‘jaligi ishlab chiqaruvchilari manfaatlarini qo‘llab-quvvatlashga intilishadi. Qishloq xo‘jaligi davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanadigan keng ko‘lamli chora-tadbirlardan foydalanadi: subsidiyalar, jumladan kompaniyalar va qishloq xo‘jaligi tarmoqlarini imtiyozli va bepul moliyalashtirish, savdoni himoya qilish choralari, turli imtiyozlar, shuningdek, maxsus tartibga solish.

Kalit so‘zlar: qishloq xo‘jaligi, davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash, subsidiyalar, davlat dasturlari, davlat siyosati.

Qishloq xo‘jaligi dunyoning aksariyat mamlakatlarida strategik tarmoq va shunga mos ravishda davlat tomonidan nazorat va qo‘llab-quvvatlash ob‘ekti hisoblanadi. Har bir mamlakat import qilinadigan mahsulotlardan oziq-ovqat jihatidan imkon qadar mustaqil bo‘lishga harakat qiladi. Rivojlangan mamlakatlarda ilg‘or texnologiyalar va yuqori mehnat unumdorligi bilan qishloq xo‘jaligi to‘g‘ridan-to‘g‘ri davlat subsidiyalarisiz amalga oshirilishi mumkin, ammo yashil savatni qo‘llab-quvvatlash choralari har yili o‘sib bormoqda. Davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanishining yuqori samaradorligi butun sanoat rivojlanishining garovi, shuningdek, uning jahon bozorida raqobatbardoshligi omili ekanligi haqidagi gipoteza paydo bo‘ladi.

JSTning joriy me‘yoriy-huquqiy bazasi va global qishloq xo‘jaligidagi tendentsiyalar nuqtai nazaridan, qishloq xo‘jaligida davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash samaradorligini oshirish va xalqaro savdoning ko‘proq buzilishlariga yo‘l qo‘ymaslik usullarini tushunish uchun o‘rganilishi kerak bo‘lgan ikkita jihatni aniqlash mumkin:

- qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishining eng yuqori o‘sish sur‘atlarini ta‘minlash uchun yashil va sarg‘ish savat chora-tadbirlarining eng samarali nisbati;

- kehribar qutining zaruriy yanada qisqartirilishi va savdo bo‘lmagan buzib ko‘rsatuvchi qo‘llab-quvvatlashning ustun qo‘llanilishiga to‘liq o‘tish, shuningdek, yashil quti chora-tadbirlari uchun yanada qattiqroq talablar.

Jahon savdosining hozirgi tendentsiyalarini va davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanadigan chora-tadbirlardan eng samarali foydalanishni tushunish uchun dunyoning turli mamlakatlarida qishloq xo‘jaligini qo‘llab-quvvatlashdan foydalanish amaliyotini ko‘rib chiqish kerak.

Amerika Qo‘shma Shtatlari qishloq xo‘jaligida ishlab chiqarish hajmi va ushbu sohada qo‘llaniladigan texnologiyalar bo‘yicha ham, davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanish darajasi bo‘yicha ham etakchilardan biridir. Qo‘shma Shtatlarni qishloq xo‘jaligi savdosi siyosati sohasida yo‘naltiruvchi asosiy hujjat 2018 yilgi FarmBill hisoblanadi. [3] Ushbu hujjat AQSHda agrosanoat kompleksini rivojlantirishning barcha yo‘nalishlarini hamda ushbu sohada rejalashtirilgan barcha davlat dasturlarini o‘z ichiga oladi.

Qo‘llab-quvvatlashning asosiy yo‘nalishlari ham mahsulotga xos subsidiyalarga, ham umumiy davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashga, masalan, yer unumdorligini oshirish uchun fermerlarga texnik va moliyaviy yordam ko‘rsatish dasturlariga bo‘linadi. Bu dasturlarning mazmun-mohiyati qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishining ekologik tozaligini oshirish va atrof-muhitni muhofaza qilishdan iborat.

Bundan tashqari, atrof-muhitni asrashga, xususan, ekin ekishga juda sezgir bo'lgan yerlarni saqlashga qaratilgan boshqa dasturlar ham ko'rib chiqilmoqda. Ya'ni, agar bu tuproqning buzilishiga olib kelishi mumkin bo'lsa, davlat fermerlarning ekilgan yerlarini cheklashi mumkin.

Oziq-ovqat yordami va uning hajmini oshirish katta rol o'ynaydi. AQShning so'nggi xabarnomalaridan boshlab barcha savatlarga davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan mablag' miqdori 147 dan 154 million dollargacha o'zgarib turadi [6]

2019 yilda Qo'shma Shtatlar hukumat qo'llab-quvvatlashi doirasida maxsus bo'lmagan oziq-ovqat savatiga 7,405 million dollar sarfladi. Asosiy mablag'lar ikkita davlat dasturiga sarflandi: qishloq xo'jaligi risklarini qoplash (3,777 milliard dollar) va qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilariga bozor narxlarida yo'qotishlarni qoplash (3,271 milliard dollar) [6]. Bu dasturlar barcha fermer xo'jaliklariga tegishli. Shunday qilib, fermerlar tashqi bozor tebranishlaridan to'liq himoyalangan va mablag'larni mahsulot ishlab chiqarishning barqaror darajasiga to'liq jamlay oladi. Ushbu qo'llab-quvvatlash fermer xo'jaligi daromadlari asosida hisoblanadi. Agar fermer xo'jaligining daromadi mezondan past bo'lsa, fermer xo'jaligi har bir gektar bo'yicha to'lovlarni oladi. Shuningdek, boshqa dastur bo'yicha milliy bozorda ayrim ekinlar narxi pasaygan taqdirda qo'shimcha mablag'lar to'lanadi.

Evropa Ittifoqi ham qishloq xo'jaligida katta muvaffaqiyatlarga erisha oldi, bu asosan davlat tomonidan tartibga solinishi va qishloq xo'jaligi sohasini samarali moliyalashtirish tufayli. Ushbu sohaga nisbatan davlat siyosatining asosiy maqsadlari ishlab chiqarish hajmini oshirish, dehqonchilikda qo'llaniladigan texnologiyalarni takomillashtirish, shuningdek, oziq-ovqat bozorlarini barqarorlashtirish bo'lib, bozorda aholi uchun ham, ishlab chiqaruvchilar uchun ham maqbul narxlar bo'ladi.

Yagona qishloq xo'jaligi siyosati Evropa Ittifoqida qishloq xo'jaligini tartibga soluvchi asosiy reglamentdir. U dastlab 1962 yilda joriy etilgan va o'sha paytdan beri ko'plab o'zgarishlarga duch keldi, jumladan, Qishloq xo'jaligi bo'yicha JST bitimi imzolangan. Hujjatda bayon etilgan asosiy maqsadlar: texnologik taraqqiyot hisobiga agrosanoat majmuasi unumdorligini oshirish va fermerlarning yerdan optimal foydalanishini ta'minlash; qishloq xo'jaligi sanoati mavjudligining adolatli standartlarini ta'minlash; bozorni barqarorlashtirish; bozorda zarur ta'minotni ta'minlash. [5]

2003 yilda umumiy agrar siyosatda mahsulotga xos subsidiyalar bo'yicha cheklovlar bilan bog'liq katta o'zgarishlar ro'y berdi. Evropa Ittifoqi atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan dasturlarni ishlab chiqishga va fermer xo'jaliklarida chorva mollarining turmush sharoitini yaxshilashga qaratilgan chora-tadbirlarni ishlab chiqishga qaratilgan davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashni qayta qurishni talab qildi. Ko'pgina Evropa Ittifoqi mamlakatlari uchun bu cheklovlar qishloq xo'jaligi uchun qiyinchilik tug'dirdi, chunki qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari tarixiy asosda subsidiyalar oldilar va sanoat unumdorligi asosan davlat yordamiga bog'liq edi. Islohot natijasida Yevropa Ittifoqi va milliy subsidiyalar byudjetlari keskin cheklandi. Bu Yevropa mamlakatlarida yashil qutini qo'llab-quvvatlashga o'tishning boshlanishini belgiladi. [2, 13-bet]

2007 yilda Yevropa Komissiyasi yakka tartibdagi yer egalari va fermerlarga to'g'ridan-to'g'ri subsidiyalarni 300 ming funt sterling miqdorida cheklashga qaror qildi. Bu chora, birinchi navbatda, qishloq xo'jaligida subsidiyalar miqdoridan o'rtacha 1,5 baravar ko'p foydalanilgan Buyuk Britaniyadagi hukumat yordamiga ta'sir qildi.

2013 yilda qo'shimcha o'zgarishlar qabul qilindi, ular amber savatini qo'llab-quvvatlashni qisqartirish va fitosanitariya standartlarini oshirish, chorvachilik va naslchilik standartlari va ekologik standartlarni saqlashga qaratilgan. Ta'kidlash joizki, belgilangan maqsadlarni qat'iy amalga oshirish YEI mamlakatlarini boshqa mamlakatlardan ajratib turadi [2, 14-b.]. Agar 2003 yilda, birinchi fundamental islohotlardan so'ng, kehribar savat qishloq xo'jaligi mahsulotlari qiymatining 12,3% ni tashkil etgan bo'lsa, 2015 yilda (Evropa Ittifoqining so'nggi xabarnomasi) bu faqat 2,5% ni tashkil etdi. Bundan tashqari, pasayish savdoni eng kuchli buzgan mahsulotga xos subsidiyalar tufayli amalga oshirildi [4].

Shuni ham ta'kidlash kerakki, Evropa Ittifoqi jahon qishloq xo'jaligida etakchilardan biri hisoblanadi, chunki integratsiya birlashmasining butun faoliyati davomida davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash sanoatning ajralmas qismi bo'lib kelgan. Shu sababli, amber qutisi subsidiyalariga cheklovlar joriy etilishi bilan qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish darajasini saqlab qolish uchun allaqachon o'rnatilgan quvvatlar va texnologiyalardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'ldi va davlat mablag'larini yashil qutiga qayta taqsimlash ham sanoatga yangi turtki berishga yordam berdi, Buni

statistik ma'lumotlar ham tasdiqlaydi. Aynan 2007 yilda, EAPda mahsulotga xos subsidiyalardan foydalanish bo'yicha cheklovchi choralar joriy etilganida, sanoat 21,4% ga o'sishni ko'rsatdi, bu Yevropa Ittifoqida 21-asr boshidan beri eng katta o'sishlardan biridir.

Jahon qishloq xo'jaligining yetakchisi Xitoy Xalq Respublikasi bo'lib, u ishlab chiqarishning tengsiz o'sish sur'atlariga ega. Ammo qishloq xo'jaligida aniq siyosat yuritilmasa, bunday muvaffaqiyatlarga erishish qiyin edi. 2016-yilda Xitoyda ishlab chiqarish xarajatlari biroz pasaygan (taxminan 6%), biroq undan oldin, ko'p yillar davomida barqaror o'sish kuzatildi.

JSTga a'zo bo'lgach, Xitoy qishloq xo'jaligida mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlashga, shuningdek, mamlakatning oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan qishloq xo'jaligi islohotlarini faol boshladi. G'alla yetishtiruvchilarga to'g'ridan-to'g'ri to'lovlar ichki narxlarini nazorat qilishga yordam berdi, shu orqali iste'molni oshirdi va shu bilan birga Xitoy mahsulotlarini jahon bozorida raqobatbardoshligini oshirdi. Oziq-ovqat xavfsizligiga o'rtacha import va qishloq xo'jaligi mahsuldorligini oshirish hisobiga erishildi. Shuningdek, XXR ekologik muammoga katta e'tibor beradi va yashil savatdagi davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan mablag'larning ulushi, ayniqsa, atrof-muhitni qo'llab-quvvatlashga yo'naltiriladi [7].

So'nggi yillarda Xitoyda yashil quti chora-tadbirlari ko'lam sezilarli darajada oshdi. Asosiy yordam transportdan foydalanish imkoniyatlarini yaxshilashga ta'sir qiluvchi infratuzilma loyihalari, mamlakatning turli hududlariga elektr aloqalari, shuningdek, tuproq sifatini yaxshilash bo'yicha ishlarga qaratilgan. Hukumat, shuningdek, qishloq xo'jaligi sohasida eng kam texnologiyaga ega bo'lgan noqulay hududlarga yordam beradi. [4]

Kehribar savat ostida Xitoy o'z xarajatlarini mahsulotga oid qo'llab-quvvatlash choralari qayta tashkil etadi. Agar 2010 yilgacha mahsulotga xos bo'lmagan chora-tadbirlarga aniq urg'u berilgan bo'lsa, hozir vaziyat butunlay boshqacha. Mahsulotga xos bo'lmagan chora-tadbirlar doirasida Xitoy qishloq xo'jaligi uskunalari sotib olish uchun subsidiyalari ko'rinishida yordam beradi.

Xitoyning qishloq xo'jaligi mahsulotlarining hozirgi o'sish sur'ati davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishidan foydalanishda etarli erkinlik bilan bog'liqligini inkor etib bo'lmaydi.

Hindiston, Xitoy kabi, AMP bilan bog'liq hech qanday majburiyatlarga ega emas; yagona cheklov faqat rivojlanayotgan mamlakat uchun 10% da belgilangan deminimis doirasida mavjud. Hindistonda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning asosiy xususiyati - bu maxsus va differentsial davolash choralari katta hajmi. 2010 yilda bunday qo'llab-quvvatlash maksimal qiymati deyarli 34 milliard dollarga yetdi.

Bir xabarnomaga ko'ra, qishloq xo'jaligi uchun ajratilgan barcha yerlarning 99,3 foizi kam daromadli yoki resurslari cheklangan fermer xo'jaliklari yerlarining ulushi. Qolaversa, ushbu mamlakatda aksariyat hollarda qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida zamonaviy texnologiyalar qo'llanilmagani, shuningdek, ekish uchun tayyorlangan tuproqni sug'orishning to'liq kafolati yo'qligini hisobga olish kerak. Shu sababli, Hindistonda SDRni qo'llab-quvvatlash fermerlarga subsidiyalari shaklida sanoat farovonligini oshirishga qaratilgan. [3, 46-bet]

Qishloq xo'jaligini qo'llab-quvvatlash sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishi mahalliy aholini oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlash va eksport salohiyatini yaratish uchun g'alla, sholi va dukkakli ekinlar yetishtirish hajmini oshirishdan iborat. Davlat ekin maydonlarini ko'paytirish, yangi texnologiyalardan foydalanishga ham katta e'tibor qaratmoqda. Mahsulotga xos bo'lmagan chora-tadbirlarga kelsak, Hindistonda ko'p miqdordagi davlat dasturlari mavjud emas; davlat yordami faqat subsidiyalangan sug'urta bilan bog'liq.

Hindistonda ular yashil quti choralari qo'llash, mablag'larni atrof-muhitni muhofaza qilishga yo'naltirish, sanoat korxonalarini tekshirish, infratuzilmani yaxshilash va sanitariya va fitosanitariya standartlariga rioya etilishini nazorat qilishni unutmaydilar. [4]

Maxsus va tabaqalashtirilgan davolash bo'yicha chora-tadbirlar davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan barcha mablag'larning qariyb 50 foizini tashkil qiladi, bu esa deminimis ostidagi chora-tadbirlar hajmini past darajada ushlab turish imkonini beradi. Qishloq xo'jaligiga yo'naltirilgan subsidiyalarning yuqori samaradorligi haqida ham aytish mumkin emas, chunki chora-tadbirlarning nisbatan teng hajmi bilan mamlakatda ishlab chiqarilgan mahsulotlar qiymatining o'sish sur'atlarida juda katta tebranishlar mavjud. Qishloq xo'jaligi Hindiston iqtisodiyotida yetakchi tarmoq ekanligini hisobga olsak, subsidiyalardan to'g'ri foydalanish samaradorligi past. O'ziga xos jihati shundaki, mamlakatda daromad va umuman turmush darajasi juda past. Shu sababli, infratuzilma va mahsulot

bozorlarini yaxshilash uchun turli dasturlarni yaratish, yashil quti choralarga ko'proq e'tibor qaratish lozim. Ishlab chiqaruvchilarga to'g'ridan-to'g'ri to'lovlar - bu sanoatning holatini yanada keskin rivojlanmasdan saqlab qolishning bir usuli. Mamlakatda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlariga yondashuvni to'liq o'zgartirish zarur, bu esa sanoatni rivojlanishning mutlaqo yangi darajasiga ko'tarish imkonini beradi[1].

Ta'kidlash joizki, jahon qishloq xo'jaligi hozirda nisbatan davlat ko'magiga bog'liq. Kehribar savatning chora-tadbirlarning umumiy hajmidagi ulushi qanchalik kichik bo'lsa va yashil savatning ulushi qanchalik katta bo'lsa, milliy qishloq xo'jaligining samaradorligi shunchalik yuqori bo'ladi, bu esa qishloq xo'jaligi sohasidagi korxonalarning raqobatbardoshligini oshirishga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Амирова Э. Ф. Проблемы сельского хозяйства Индии [электронный ресурс] – Режим доступа <https://agroekonomika.ru/problem-y-selskogo-khozyaistva-indii>
2. ЕАЭС. ОБЗОР мирового опыта предоставления государственной поддержки сельского хозяйства. 2018 [электронный ресурс] – Режим доступа http://www.eurasiancommission.org/ru/act/prom_i_agroprom/dep_agroprom/sxs/Documents/Обзор%20мирового%20опыта%20предоставления%20государственной%20поддержки%20сельского%20хозяйства%202018.pdf
3. Официальный сайт Министерства сельского хозяйства США. Закон О Сельском Хозяйстве 2018 [электронный ресурс] – Режим доступа <https://www.usda.gov/farmbill>
4. Официальный сайт Комитета по сельскому хозяйству (COAG) [электронный ресурс] – Режим доступа <http://www.fao.org/coag/en/>
5. Официальный сайт Европейского Союза. Общая сельскохозяйственная политика [электронный ресурс] – Режим доступа https://ec.europa.eu/info/food—farming—fisheries/key—policies/common—agricultural—policy/cap—glance_en
6. Система управления сельскохозяйственной информацией ВТО [электронный ресурс] – Режим доступа <https://agims.wto.org/>
7. Черкасова О.В. Государственное регулирование сельского хозяйства Китая [электронный ресурс] – Режим доступа <http://www.dslib.net/economika-mira/gosudarstvennoe-regulirovanie-selskogo-hozjajstva-kitaja.html>

УДК 338.43

QISHLOQ XO'JALIGINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH – RAG'BATLANTIRISH OMILI

Burxanov Alisher Xadjimurodovich, Matrasulov Baxodir Erbutayevich
iqtisod fanlari nomzodi, Guliston davlat universiteti Iqtisodiyot kafedrası dotsenti, Guliston,
O'zbekiston, alisher892jentra@gmail.com, +998998870794
ORSID.org 0000-0002-2794-0823

Guliston davlat universiteti "Buxgalteriya hisobi va moliya" kafedrası katta o'qituvchisi

Maqola annotatsiyasi. Maqola qishloq xo'jaligini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash muammolariga bag'ishlangan. Maqolaning maqsadi qishloq xo'jaligini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning zaruriyati, samaradorligi tahlil qilingan.

Tayanch so'zlar qishloq xo'jaligi, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, subsidiya, qishloq xo'jaligini qo'llab-quvvatlash jamg'armasi.

Agrosanoat majmuasining eng muhim bo'g'ini qishloq xo'jaligidir. Bu tarmoq nafaqat agrosanoat majmuasida, balki butun mamlakat iqtisodiyotida o'rin tutadi. Qishloq xo'jaligini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash hozirgi kunda dunyoning barcha rivojlangan mamlakatlarida amalga oshirilmoqda. Sababi, mazkur tarmoq mamlakatimiz iqtisodiyoti va dunyoning har qanday rivojlangan davlati oziq-ovqat xavfsizligi uchun strategik ahamiyatga ega.

Oxirgi bir necha o'n yillikda dunyoda qishloq xo'jaligi mahsulotlari va xomashyo ishlab chiqarishda o'zgarishlar ro'y berdi. Turli mamlakatlar bu o'zgarishlarni turlicha izohlaydi.

.....	84
MAHALLIY VA HALQARO STANDARTLARDA PAXTANING SIFAT KO'RSATKICHLARI Xodjiyev Muksin Tadjiyevich, Bayxanov Baxtiyor Ashrobidinovich, Sherqul Sherg'oziyevich	87
MEHNAT FAOLIYATIDA INSON KAPITALIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEKANIZMI Maxmudov Sherali Xusanovich, Sherxonov Iftixor	89
EFFECTIVE ISSUES IN AGRICULTURAL FOOD PRODUCTION Turayeva Gulizahro Kaxxarovna, Asadullayev Chingizxon Sherzod o'g'li, Ravshanbekova Zilola Ikromjon qizi	94
CLASSIFICATION OF TAXES AND OTHER COMPULSORY PAYMENTS Chorshanbayev Umurzak, Aldashova Maftuna, Muratjanova Lobar	96
SIRDARYODA KLASSTER TIZIMLARI: INNOVATION VECTOR Berdiyev Gayrat Ibragimovich, Sheraliyeva Farangis Narzulla qizi,	99
DON ISHLAB CHIQUVCHI XALQARO TRENDLAR Turayeva Gulizahro Qaxxorovna	100
НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В БЮДЖЕТНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ Хайдарова Дурдона Шухратовна, Зиёдуллаева Диёра	103
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ УЧЕТА ДВИЖЕНИЯ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ В УЗБЕКИСТАНЕ ПРИ ПЕРЕХОДЕ К МСФО Мухаметов Абулбак Бабоевич, Эшбеков Алишер	107
QISHLOQ XO'JALIGINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVATLASH - XORIJI TAJIRIBASI Matrasulov Baxodir Erbutayevich	112
QISHLOQ XO'JALIGINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVATLASH - RAG'BATLANTIRISH OMILI Burxanov Alisher Xadjimurodovich, Matrasulov Baxodir Erbutayevich	116
ПОВЕДЕНЧЕСКАЯ ЭКОНОМИКА КАК НОВАЯ ОБЛАСТЬ ЭКОНОМИКИ Отабеков Жавдод Нурилла угли, Ибодуллаев Нодиржон Илхомжон угли	120
HUDUDDA QISHLOQ XO'JALIGI TADBIRKORLIGIDA "AQLLI" TEKNOLOGIYALARNI JORIY QILISH VA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI Allayarova Mastura Qudratullaevna, Murotjonova Lobar Murod qizi	124
SIRDARYO VILOYATIDA NOGIRONLIGI MAVJUD BITIRUVCHI YOSHLARNI BANDLIGINI TA'MINLASH: MUAMMO VA YECHIMLAR Shoyev Alim Xalmuratovich	126
HUMAN CAPITAL AND APPROACHES TO THE STUDY OF INNOVATIVE ECONOMIC DEVELOPMENT Kamilova Sanobar Mirjamalovna	129
HUDUDIIY DARAJADAGI TARKIBIIY O'ZGARISHLARDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI Umaraliyev Olimjon Raushanovich	132
HUDUDLAR TARAQQIYOTINI TA'MINLASHDA AGROKLASTERLAR SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI Nurmuxamidova Muxtabar Xasanovna, Berdiqulov Samandar Anvar o'g'li	134
МАТЕМАТИКА И ЭКОНОМИКА КАК СИСТЕМНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ДЛЯ МОНИТОРИНГА РЕГИОНА Михаил Долгополов, Александр Чипура, Гулноз Абдикайимова, Абдумалик Эшниязов	139
INNOVATSIYALARNI AMALIYOTGA JORIY QILISHNING AYRIM JIXATLARI Umirov Ulug'bek Tayirbayevich, Tojiqulov Samandar Orufjon o'g'li	144
PAXTANI TASHISH JARAYONINI TAXLILI ASOSIDA ATROF-MUHITGA CHIQUVILADIGAN CHANGNI KAMAÝTIRISH Salimov Otabek Alisherovich	146
ШАХСНИНГ ИҚТИСОДИЙ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ ИНСТИТУЦИОНАЛ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ Маматов Сардор Ахматжонович	149
ШАХСНИНГ ИҚТИСОДИЙ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ СТРАТЕГИЯСИ Маматов Ахметжон Атажанович	152
THE ROLE OF THE STATE IN ENSURING THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF YOUTH EMPLOYMENT Tagaev Bekhzod Anvarovich	154